

Det adverbiala uttrycket *på något sätt* i samtalsinteraktion

Av SARA RÖNNQVIST

Abstract

Rönnqvist, Sara, sara.ronnqvist@helsinki.fi, Ph.D. student, Department of Finnish, Finno-Ugrian and Scandinavian Studies, University of Helsinki: “The adverbial expression *på något sätt* (‘in some way’) in Swedish interaction”. *Språk och stil* NF 31:2, 2021, pp. 39–71.

This article investigates transitional points in interaction (junctures) where participants use the Swedish adverbial expression *på något sätt* (‘in some way’) in conversations about visual art. The conversations take place between 1) professionals in gallery settings and 2) lay people in group conversations. These participants have different knowledge about and different rights to assess art. Thus, how they position themselves epistemically in relation to the situational context and with the help of *på något sätt* is an additional aim of this study. The junctures scrutinized are found in places where *på något sätt* occurs as a turn extension, in responsive turns and in aborted turn constructional units (TCUs). At these junctures the participants deal with potential interactional troubles that can hamper the progressivity of talk and make repairing actions relevant. Deploying a multimodal interactional analysis, the study shows how the participants’ observations can be modified and negotiated by *på något sätt* co-occurring with relevant embodied behavior, such as emblematic, iconic and other-oriented hand gestures. The participants in both data sets seek to establish a mutual understanding. They seem to agree more easily on observables when these are modified and delivered in relative terms. In this interactional work, where the participants need to organize their descriptive and evaluative actions in relation to each other, the adverbial expression *på något sätt* is a highly flexible resource.

Keywords: multimodal interaction, conversation analysis, evaluations, epistemics, preference, repair, discourse markers, Swedish adverbs.

---

1 Inledning och syfte

Den här artikeln handlar om hur samtalsdeltagare hanterar olika gränsöversgångsområden i löpande tal med hjälp av det adverbiala uttrycket *på något sätt* som en resurs när de beskriver, tolkar och evaluerar bildkonst. Uttrycket *på något sätt* rör sig i likhet med diskurspartikeln *liksom* (Lindström 2008 s. 78) i glappet mellan det specifikt sagda och övriga tolkningsmöjligheter och har bl.a. beskrivits som en *vaghetsmarkör* i svenska (Aijmer 1985). Uttrycket har också visat sig vara frekvent i beskrivande och resonerande aktiviteter, där det karaktäriserats som förmildrande och relativiserande (Nilsson 2005).

Som konstituent är uttrycket mycket flexibelt eftersom det kan placeras i olika sats- och yttrande-positioner: initialt, medialt eller finalt. Det bestämmer då det led som det föregår eller kommer efter.

I mitt material har jag kunnat observera hur *på något sätt* uppträder vid olika typer av gränsövergångsområden (junkturen) när det gäller både turbildning och turtagning. Vid turbildning (turkonstruktion) utgörs de här övergångsområdena av olika avbrott inom samma talares tur. Vid avbrott i tal görs ofta någon form av *reparation* (Schegloff m.fl. 1977) relevant, dvs. en organiserande resurs med hjälp av vilken en deltagare kan lösa något problem som uppstått vid t.ex. talproduktion (Lindström 2008 s. 146). När det gäller turtagning innebär gränsövergången de så kallade turövergångsområdena (Steensig 2001 s. 41–42, Lindström 2008 s. 200–202) där en ny talare har möjlighet att ta ordet efter en tidigare talare. Även här kan en reparerande handling göras relevant beroende på vilken typ av mottagarrespons det tidigare yttrandet fått eller inte fått. Vilken typ av mottagande som deltagare föredrar i en specifik situationell och sekventiell kontext anknyter till den så kallade *preferensstrukturen* (Pomerantz 1984, Sacks 1987) som tillsammans med reparation är ett av de övergripande konversationsorganiserande fenomen som samtalsdeltagare behöver förhålla sig till på olika sätt.

I den här studien undersöker jag följaktligen hur deltagare organiserar sina resonemang med hjälp av *på något sätt* i sådana sekventiella positioner där en reparerande handling görs relevant och där deltagarnas mottagarrespons kan behöva hanteras på olika sätt. De sekventiella positioner som jag har valt att koncentrera mig närmare på utgörs av avbrott där en potentiell (syntaktisk) struktur avbryts och ersätts med en ny eller där en strukturell slutpunkt har nåtts och ett turbyte görs relevant. Vid turövergångsområdena granskar jag närmare sådana fall där samma talare förlänger sin tur med ett tillägg och där en ny talare tar vid med en responsiv tur.

De samtalskontexter som är i fokus i den här studien utgörs av gruppsamtal om bildkonst mellan universitetsstudenter och dyader mellan kritiker och konstnärer i galleriutrymmen (se avsnitt 4). Gallerisamtalen representerar en professionell kontext där samtalsdeltagarna är närvarande i egenskap av sina yrkesverksamma roller, medan gruppsamtalen representerar en icke-professionell kontext där deltagarna ombetts att ta på sig rollen som utvärderare av ett urval konstverk. Eftersom samtalsdeltagarna i mitt material har olika förkunskaper och relation till varandra är ett delsyfte även att blottlägga deltagarnas kunskapsmässiga positionering gentemot varandras bidrag i en verksamhetskontext, som i normala fall inte skulle dokumenteras och följaktligen kan ge

information om uttalade normer när det gäller tal om konst (jfr Adelswärd 1995).

I den här samtalsanalytiska studien utgår jag från ett interaktionellt perspektiv på språk och kommunikation och granskar således hur deltagarnas bidrag byggs upp inkrementellt, dvs. bit för bit, så att ett led i resonemanget fogas till ett annat och modifieras i relation till den situationella och sekventiella kontext som deltagarna befinner sig i (Goodwin 1979, Schegloff 1996, Linell 2009). En interaktionell analys utgör härmed en möjlighet att beskriva hur ett gemensamt meningsskapande sker steg för steg mellan samtalsdeltagare (se t.ex. Sidnell & Stivers 2013, Couper-Kuhlen & Selting 2018).

Jag analyserar därtill materialet med hjälp av multimodal samtalsanalytisk metod (*multimodal interaktionsanalys*; Broth & Keevallik 2020) för att kunna se hur olika semiotiska resurser samspekar. En multimodal interaktionsanalys intresserar sig, förutom för språkliga resurser, även för det synliga beteende som samverkar med språkliga resurser i social interaktion, som t.ex. gester, blickar och kroppsorientering. Därtill blottlägger den vilken roll de olika modaliteterna spelar och hur de kan förstärka varandra, samt vilka handlingar som smidigare låter sig göras med verbalspråkliga resurser och när det är eftersträvansvärt att till exempel med hjälp av gester bjuda in till olika tolknings- eller responsalternativ (Mondada 2016, Broth & Keevallik 2020). Här bidrar jag till metodutvecklingen av den existerande svenska språkforskningen om diskursmarkörsliknande uttryck, som hittills främst har studerats icke-visuellt. Som exempel kan nämnas Aijmers (1985) och Nilssons (2005) studier av *på något sätt*.

2 Bakgrund

I det här avsnittet redogör jag kort för den kontext och aktivitet som deltagarna i mitt material befinner sig i och vilka typer av handlingar som görs relevanta där (avsnitt 2.1). Därefter definierar jag relevanta begrepp som har att göra med tolkningsföreträde, kunskapsanspråk och hur deltagare kan orientera sig eller positionera sig i relation till de så kallade epistemiska dimensionerna i samtalsinteraktionen (avsnitt 2.2).

2.1 Evaluerande tal om bildkonst

Tal om konst, även i skrift, inbegriper olika typer av handlingar, som till exempel *beskrivningar, tolkningar, analyser, förklaringar* och *värderingar*. Det är ofta den sistnämnda handlingen, dvs. värderingar, som hamnar i fokus när det gäller konst- och kulturkritiken, även om beskrivningar, tolkningar och analyser kan vara minst lika viktiga för att kunna ta ställning och underbygga sina värderingar. (Heikkilä 2012, Hausendorf & Müller 2016 s. 5–6.) I mitt material ser jag också hur deltagarna föredrar att snarare beskriva och tolka verken de talar om än att fälla direkta värderingar på skalan bra–dålig. Så är även fallet i gallerisamtalen, även om kritikern i egenskap av sin yrkesroll har en uppgift och rättighet att ta ställning och värdera konsten in fråga (se avsnitt 2.2 om tolkningsföreträde).

Att producera värdeomdömen kan utgöra en känslig social handling i och med att man inte endast säger något om det som man värderar, utan också ger vid handen något om sig själv, t.ex. sin kunskapsnivå (Goffman 1967, Linde 1997). Härmed strävar deltagarna i mitt material i hög grad efter samförstånd (se t.ex. Wirdenäs 2007 för motsvarande resultat i svenska gruppsamtal). Det här överensstämmer med vad Pomerantz (1984) och Sacks (1987) har kunnat konstatera om hur deltagare orienterar sig mot varandras värderingar (eng. *assessments*) i dyader och gruppsamtal. Samtalsdeltagare har en benägenhet att affiliera (eng. *affiliate*) med varandras beskrivningar och tolkningar, även om det endast är för att smidigt kunna gå vidare i samtalet (Linde 1997 s. 158). Med *affiliering* avser jag i enlighet med Stivers (2008) att deltagarna visar sitt stöd för varandras ställningstaganden och följaktligen godkänner dem.

Beskrivningar och tolkningar är i grunden subjektiva, och de kan bära på implicita värderingar beroende på vad betraktaren har för kriterier för sina preferenser. I och med den moderna konstens utveckling sedan 50-talet råder det heller ingen institutionell enighet om vad det är som ska värderas när det gäller (bild)konst. För dem som har bildat sig i enlighet med en formalistisk tradition utgörs värderingsgrunderna ofta av hur väl en konstnär har lyckats förmedla det som hen säger sig vilja förmedla. Ett annat sätt att relatera till konst är via hur mycket njutning eller tillfredsställelse ett verk väcker. Även starka obehagliga känslor kan vara ett kriterium för ett verks evaluering som bra eller dåligt (Heikkilä 2012). Mot bakgrund av det här ser jag den aktivitet som deltagarna befinner sig i, i båda mina material, som en evaluerande aktivitet även om den till största delen är uppbyggd av sekvenser där deltagarna beskriver, tolkar och förklarar verken de upplever.

2.2 Tolkningsföreträde, kunskapsanspråk och positionering

Deltagarna i mitt material har olika bakgrundskunskaper. I gruppsamtalen är vissa vanare än andra att titta på och diskutera konst. Deltagarna har med andra ord olik tillgång till vissa förkunskaper, så kallad epistemisk tillgång (*epistemic access*), och kommer även att uppleva sig ha olika rätt (tolkningsföreträde) (*epistemic primacy* hos Stivers, Mondada & Steensig 2011 s. 9) att uttala sig om konsten. För de flesta är konstverken ändå okända och de uppger att de oftare brukar diskutera andra typer av konstformer som litteratur, musik och teater.

I gallerisamtalen i sin tur har deltagarna olika yrkesroller där konstnären å ena sidan har epistemisk tillgång till sin konstnärliga process med allt vad det innebär från vision till materialanvändning, medan kritikern å andra sidan har epistemisk auktoritet (*epistemic authority*) och härmed rätt att tolka och värdera konsten. Heritage (2012 s. 4–7) talar också om status (eng. *status*) och positionering (eng. *stance*) när det gäller kunskap, kunskapsanspråk och tolkningsföreträde. De här begreppen handlar om vem som antas ha viss kunskap och information (status) och hur sådan kunskap uttrycks i interaktionen genom deltagares samtalsbidrag (positionering).

Genom att säga sig veta något positionerar man sig som någon med kunskap. Även det omvända gäller, på det sättet att om en deltagare upplever sig säker på en viss sak kan denna ändå välja att positionera sig som en deltagare med icke-absolut kunskap, dvs. en samtalsdeltagare kan undvika att ta epistemiskt ansvar (*epistemic responsibility*) för det som den säger och sålunda undvika ett eventuellt kunskapsanspråk (Stivers, Mondada & Steensig 2011). Negativa epistemiska markörer som *jag vet inte* (se Lindström m.fl. 2016) är ett exempel på en sådan garderande praktik i samtal. Med hjälp av sådana här resurser, som ofta har karaktären av diskursmarkörer, kan ett propositionellt innehåll i ett yttrande modifieras. På så vis kan talaren (om)förhandla hur yttrandet ska förstås.

Värderingar som kan bära på eventuell kritik, både mot dem som tycker annorlunda och mot eventuella upphovspersoner bakom en artefakt eller tjänst tenderar att uttryckas med hjälp av garderande praktiker i samtal (se t.ex. Fraser 1980 och Caffi 1999 om så kallad förmildring, eng. *mitigation* och *attenuation*). Deltagares olika rätt och tillgång till kunskap avgör härmed hurdan epistemiskt ansvar eller hurdana kunskapsanspråk som är att föredra i en viss social situation (Stivers, Mondada & Steensig 2011).

3 Sekventiella positioner som *på något sätt* tar

I det här avsnittet redogör jag för de positioner som *på något sätt* tar och som den här undersökningen fokuserar på. I avsnitten 3.1–3.2 förklarar jag närmare vad jag avser med de här positionerna och hur dessa förhåller sig till deltagares *turtagning* och *turkonstruktion* i samtal. I avsnitt 3.3 redogör jag för det totala antalet belägg och deras placering. Jag börjar med att introducera två grundläggande samtalsanalytiska begrepp: *turkonstruktionsenhet* och *turbytesplats*.

En enhet som syntaktiskt, semantiskt och prosodiskt kan tolkas utföra en social handling, som t.ex. en beskrivning, en tolkning eller en värdering, kallas med samtalsanalysens terminologi för turkonstruktionsenhet (eng. *turn constructional unit*). En turkonstruktionsenhet (TKE) bildar härmed en (minimal) tur i ett samtalsutbyte (Lindström 2008 s. 127–132). Dessa enheter för med sig så kallade turbytesplatser (eng. *transition relevance places*) i interaktionen, och i enlighet med det system för turtagning som skissades upp av samtalsanalysens grundare, Sacks, Schegloff och Jefferson (1974), har en annan talare möjlighet att ta ordet vid dessa turbytesplatser. Om detta inte sker, antingen genom att en ny talare blir tilldelad turen eller självmant tar den, kan samma talare fortsätta tala, antingen genom att initiera en ny handling och påbörja en ny tur eller genom att förlänga en pågående tur.

3.1 Turtillägg och responsiva turer

Så kallade turförlängningar (eng. *extensions*) hänvisas ofta till med det överordnade begreppet *turtillägg* (eng. *increment*) (Eriksson 2002, Landqvist 2005, Linell 2005 s. 284–291, Lindström 2008 s. 177, 193–197). De här turtilläggen utvidgar turen med ett (syntaktiskt) icke-självständigt segment då en turbytesplats inte utnyttjats (Linell 2005 s. 285). Detta har jag kunnat observera när det gäller det adverbiala uttrycket *på något sätt*. Ett exempel på ett sådant här turtillägg ges i exempel 1.

Exempel 1. Anni Leppälä, »Projection», På bio: EGS_L2_001

01 HAR: eh s- nästan som man far¹ på bio (.) eller hur.=
 02 TAN: =jå:å?
 03 (0,9)
 04 HAR: → på någån sätt.

I exempel 1 utvidgar Harry sin möjliga tur på rad 1 med det adverbiala uttrycket *på någån sätt* på rad 4. Harrys jämförande beskrivning på rad 1 möts av endast ett tveksamt *jå:å?* av Tanja på rad 2, varefter en rätt lång paus på 0,9 sekunder följer. Turtillägget på rad 4 förekommer efter en annan talares tvekan (minimala) respons följt av en paus (jfr *post-other talk increment* hos Schegloff 2016) och föräns alltså av ett inte så övertygat (icke-affilierande) mottagande. Härmed flyttar turbytesplatsen fram.

Som exempel 1 visar är det adverbiala uttrycket *på någån sätt* i den här positionen en mycket användbar resurs, eftersom uttrycket syntaktiskt kan fogas till det tidigare bidraget och smidigt omformar det som redan har sagts. I sin orientering till det som deltagarna talar om är turtilläggen *bakåtpokande* (jfr *bagudrettet reparatur* hos Steensig 2001 s. 177–198) och tar fasta på något problematiskt i mottagandet av det tidigare bidraget, vilket ofta rör sig om utebliven eller bristfällig mottagarrespons (Eriksson 2002, Ford, Fox & Thompson 2002, Couper-Kuhlen & Ono 2007, Lindström 2008 s. 197).

När ett turbyte sker behöver en annan deltagare reagera på en tidigare talares tur. Om en fråga ställs behöver ett svar ges och om en evaluering görs behöver den bemötas på något sätt, i en responsiv tur. Det prefererade alternativet vid evalueringar (eng. *assessments*) är oftast medhåll och affiliering med den tidigare talaren, medan framförandet av icke-medhåll kan ackompanjeras av tvekanden, pauser och övriga språkliga och icke-språkliga resurser som kan omförhandla ens icke-medhåll (Pomerantz 1984, Sacks 1987). När det gäller det adverbiala uttrycket *på någån sätt* i sådana responsiva positioner har jag observerat att det förekommer tillsammans med något annat eller flera andra modifierande led. Turen kan således utföra flera handlingar samtidigt. Ett exempel på en sådan responsiv tur ges i exempel 2.

¹ Verbet *fara* används ofta i vardagligt finlandssvenskt tal i betydelsen 'gå' (af Hällström-Reijonen & Reuter 2008).

Exempel 2. Dockanimationstraditionen: Galleri Scape_ArtCrit1

01 KR1: på de sätte att di här e skulpturer (.) mera
 02 KO1: på ett sätt ja. fast ja; (.)
 03 KO1: → h. på nå:t sätt så ser ja int dem som skulpturer ändå
 04 KR1: ja

I exempel 2 responderar en konstnär på en kritikers tolkning på raderna 2–3 med hjälp av mer än en TKE, först med hjälp av det koncessiva uttrycket *på ett sätt* och medhålet *ja* på rad 2 som direkt följs av *fast ja* som projicerar en invändning. Här avbryts TKE:n och följs av en ny på rad 3. Efter en inandning inleds den med *på nå:t sätt* som inordnas syntaktiskt med den förklaring som följer: *så ser ja int dem som skulpturer ändå*. Med hjälp av det adverbiala uttrycket *på något sätt* görs alltså konstnärens icke-medhåll mindre kategoriskt. De här omförhandlingarna av det som sägs i en responsiv tur kan vara både bakåtppekande och framåtppekande i sin orientering till andra led som eventuellt kan vara problematiska att producera, eller där talaren vill göra gällande att denna inte helt och hållet affilierar med den tidigare talaren.

3.2 Avbrott och nystarter

Olika typer av hinder kan även uppstå i deltagares produktion av turer, dvs. i deras *turkonstruktion* (Lindström 2008 s. 127–132). Det här kan ske inom turkonstruktionsenheter (TKE:n) och då orsaka olika typer av avbrott i turens progressivitet (Stivers & Robinson 2006). Vid avbrott inom en TKE kan olika typer av reparationer som t.ex. ordsökningar eller omstarter ske. Dessa kan lösas av samma talare som signalerat att det är något »problem» med produktionen eller av en annan talare som kan fylla i turen i andra position (Schegloff m.fl. 1977 s. 364–365, Lindström 2008 s. 146–175).

Andra avbrott, som vittnar om något problematiskt inom samma talares tur kan också resultera i olika former av strukturändringar (Lindström 2008 s. 150–153, 171), som med samtalsanalysens begreppsapparat kan förstås som en typ av självinitierad reparation (eng. *self-initiated repair* hos Schegloff m.fl. 1977, Lindström 2008 s. 288). En strukturändring innebär att en struktur antingen överges och ersätts med en ny eller att den ändras och övergår i en annan. I mitt material har jag kunnat observera att uttrycket *på något sätt* ofta förekommer i sådana här skarvar (junkturer) där en struktur eller TKE avbryts vid *på något sätt* och därefter ersätts med en ny. Talaren kan härmed signalera

att han eller hon håller på att hantera ett potentiellt hinder, t.ex. genom en ordsökning (Lindström 2008 s. 149–150, 288).

Exempel 3 illustrerar ett avbrott där *på något sätt* först markerar ordsökning för att sedan följas av ytterligare ett avbrott som följs av en så kallad *nystart* som jag har valt att kalla en strukturändring där en påbörjad struktur överges och ersätts med en ny (jfr Norén 2005).

Exempel 3. Damien Hirst, »Mother and Child (Divided)», Tagna ur sin kontext: EGS_L1_003

```

01 SAB:    jå: jå dom e ju ganska (.) på nå sätt *instäng[da*?]
02 CEL:                                [jå, ]
03                (1,3)
04 SAB: → kanske just på nå sätt (.)
05                dom e ju så tagna ur sin kont[ext d]e ju också intressant
06 CEL:                                [mm, ]

```

Exempel 3 inleds med produktionen av en beskrivning på rad 1 där *på något sätt* följer efter en mikropaus och således avbryter konstruktionen av adverbfrasen *ganska instängda*. Uttrycket verkar alltså tillsammans med pausen markera en ordsökning som sedan resulterar i ledet *instängda* (rad 1). Den här beskrivningen möts endast minimalt av en kvittering i överlapp på rad 2, följd av en paus. Eftersom TKE:n på rad 1 inte heller plockas upp av någon annan talare förlängs turen på rad 4 med *kanske just på nå sätt*. Den här fortsättningen får dock inte direkt flyt utan avbryts igen vid *på nå sätt* som följs av en mikropaus (rad 4). Därefter påbörjar Sabina en ny TKE; hon initierar en sats med rak ordföljd som resulterar i en enklare yttrandestruktur: *dom e ju så tagna ur sin kontext* (rad 5). Genom att avbryta sig på rad 4 och påbörja en ny sats kan Sabina omformulera sig med hjälp av en ny fortsättning. Härmed ändras riktningen för talet, åtminstone syntaktiskt, vilket leder till att talaren får mer flyt i sin produktion av beskrivningar, tolkningar och värderingar. Strukturändringar resulterar därför ofta i en tydligare informationsföljd eller enklare yttrandestruktur (Lindström 2008 s. 152, 171).

Strukturändringar av typen nystarter föregriper härmed en möjlig strukturell slutpunkt och är sålunda *framåttekande* (jfr *fremadrettet reparatur* hos Steensig 2001 s. 177–198) i sin orientering mot något som eventuellt är problematiskt att formulera. Exempel 3 visar också hur *på något sätt* kan fungera som en framåttekande reparationsmarkör, dvs. som en typ av ordsökningsmarkör, i likhet med t.ex. pronominella uttryck som *sån där* (se Silén 2002).

3.3 Förekomster

Av totalt 121 belägg på *på något sätt* kommer jag att undersöka uttryckets användning i följande positioner: 1) nystarter, 2) turtilllägg och 3) responsiva turer (avsnitten 3.1–3.2). Det totala antalet belägg i de här positionerna framgår av tabell 1.

Tabell 1. Fördelningen av *på något sätt* i ett urval positioner.

Kontext	Talare	Positioner			Totalt
		Nystart	Turtilllägg	Responsiv tur	
Gruppsamtal	L1	9	4	2	15
	L2	–	3	2	5
Gallerisamtal	Kritiker	3	8	1	12
	Konstnär	–	–	1	1
Totalt		12	15	6	33

De tolv nystarterna har att göra med produktionen av yttranden, de femton turtilläggen med mottagandet av ett yttrande och de sex responsiva turerna anknyter till hur en annan talare kan plocka upp och svara på något som just har sagts. När det gäller nystarterna representerar de, i jämförelse med de övriga strukturändringarna, ett tydligare mönster i relation till uttrycket *på något sätt*, som i den här positionen alltid föregår avbrottet. Vid de övriga avbrotten förekommer *på något sätt* både före och efter avbrotten i samband med övriga reparationsinitiativ som till exempel tvekljud, pauser, och andra diskurspartiklar. Uttrycket markerar då ordsökning och resulterar i ett syntaktiskt inordnat led, medan nystarterna ersätter en avbruten struktur med en ny.

I tabell 1 finns även angivet hur många belägg som har observerats i galleri- respektive gruppsamtalen. För gallerisamtalens del kan det nämnas att det nästan uteslutande är kritikern som står för beläggen i de positioner som jag har valt att granska i den här studien. Det kan förklaras med samtalsinstitutionella karaktär där kritikern är den som främst producerar evalueringar. I tabellen finns även angivet fördelningen mellan L1- och L2-talare av svenska, även om den aspekten inte är i fokus i den här studien. Det kan dock nämnas att *på något sätt* kan observeras i samma funktioner hos L2-talarna som hos L1-talarna, dvs. i olika gränsområden i interaktionen. Det här visar på L2-talarnas interaktionella kompetens i svenska (jfr t.ex. Pekarek Doehler

& Pochon-Berger 2015).² Eftersom jag inte har ett longitudinellt material kan jag däremot inte säga något om utvecklingstrender när det gäller L2-talarnas svenskkunskaper.

4 Material och metod

Materialet för den här studien är tvådelat. Dels har jag använt mig av gallerisamtal mellan konstnärer och kritiker som verkar på svenska i Finland. Dels har jag granskat uppgiftsbaserade gruppsamtal där universitetsstuderande diskuterar bildkonst. Gruppdeltagarnas namn är fingerade och i gallerisamtalen benämns deltagarna i enlighet med sin yrkesroll. Det första delmaterialet består av tre gallerisamtal (omfattande totalt 1 timme och 50 min.) där professionella konstnärer och kritiker diskuterar konstnärens konst i pågående utställningar. De här samtalen är institutionella till sin karaktär såtillvida att diskussionerna kretsar kring konstverken och den pågående utställningen. Samtalen är också i hög grad drivna av fråga–svarssekvenser, vilket ofta är kännetecknande för institutionella samtal (Adelswärd 1995). Deltagarna i dessa samtal är dessutom tillfrågade i egenskap av sina yrkesverksamma roller som konstnär respektive kritiker.

Det andra delmaterialet, som är insamlat inom ramen för projektet *Emergent grammatik för samtalspråk: Svenska i en tvärspråklig jämförelse* (EGS), består av nio gruppsamtal (totalt 8 timmar och 40 min.), där sammanlagt 31 universitetsstuderande diskuterar laminerade bilder av åtta konstverk på svenska, både som sitt första språk (L1-talare) och sitt andra (eller främmande) språk (L2-talare). Grupperna består av 3–4 deltagare per grupp och de är indelade utifrån deltagarnas svenskkunskaper i grupper med deltagare som har svenska som första språk (tre samtal) och svenska som andra eller främmande språk (sex samtal). Ingen av deltagarna har bildkonst som sitt huvudämne och verken som diskuteras är i regel obekanta för dem. Däremot har uppgiften att diskutera, beskriva och värdera olika konstverk stora likheter med övriga uppgifter som studenterna är vana vid, t.ex. textanalyser av olika slag. Studenterna blir inte bedömda för sin prestation, vilket har betonats på förhand.

² Deltagarnas svenskkunskaper varierar till viss grad men de befinner sig alla på en avancerad nivå. De har inte testats men har inom projektet uppskattats befinna sig på nivå C1 och C2 i enlighet med Europeiska rådets referensramverk för språkinläring (CEFR).

Samtalen äger rum utan en närvarande samtalsledare, men deltagarna har tillgängligt ett stödpaper med öppna evaluerande frågor som tar fasta på vad verken förmedlar, vad det råder för stämning i dem och vilka verk deltagarna tycker bäst om och varför. Verken sträcker sig från 1600-talets barockmålningar till fotokonst från 2010-talet. En liten beskrivning av och kontextualiserande text om verken och/eller konstnären finns också tillgänglig på baksidan av den laminerade bilden. Texterna påminner om motsvarande texter som ofta finns tillgängliga på museer eller gallerier. Om de är tillgängliga använder jag svenska titlar för de konstverk som diskuteras.

Min analys utgår från multimodala transkriptioner, som bygger på de konventioner som har utarbetats av Mondada (2019) och presenterats på svenska av Broth & Keevallik (2020). De multimodala transkriptionerna är återgivna med en lila font och stillbilder är infogade på för analysen relevanta ställen. Bilderna anges med #-symbolen. För övrigt kroppsligt beteende som inte är tal använder jag benämningen synligt beteende (Broth & Keevallik 2020). Varje deltagare har en symbol som återger vad denna uppvisar för synligt beteende på relevant ställe i talet, som är transkriberat i enlighet med de konventioner som är utarbetade inom samtalsanalysen (t.ex. Jefferson 2004). Fokusraderna i exemplen är svärtade, och raden där forskningsobjektet återfinns är angiven med pil. En mer detaljerad transkriptionsnyckel med symboler för både tal och synligt beteende presenteras i bilaga 1.

5 Multimodal analys av *på något sätt* i gränsövergångsområden

I föreliggande analys granskar jag närmare hur det adverbiala uttrycket *på något sätt* i samspel med synligt beteende används vid avbrott som resulterar i nystarter (avsnitt 5.1), vid turtillägg (avsnitt 5.2) och vid en responsiv tur av en annan deltagare (avsnitt 5.3). Jag behandlar uttryckets användning med hjälp av exempel från både grupp- och gallerisamtalen för att visa på kontextuella skillnader där sådana är relevanta.

5.1 På något sätt vid nystarter

I det här avsnittet belyser jag först hur en nystart kan se ut i gruppsamtalen (exempel 4), för att sedan visa ett exempel från gallerisamtalen (exempel 5). I exempel 4 har gruppen, som består av deltagarna Sabina, Magnus och Celestine, just inlett sin diskussion om Caravaggios verk *Johannes döparens halshuggning*.

Exempel 4. Caravaggio, »Johannes döparens halshuggning», De här mörka färgerna: EGS_L1_003

+ = Sabinas synliga beteende
 % = Celestines synliga beteende
 01 SAB: pt.h j[a.]
 02 MAG: [nf]f:
 03 SAB: nå ja- (.) +tänker+ nu (.) spontant på de att här e ju liksom,# (1,0)
 sab: +... +----höjer bilden från bordet----->
 bild: #bild 4.1

bild 4.1

04 SAB: →+domhä mörka färge%[na kans]ke p[å någå% sä]tt,
 cel: %-----nickar----->%
 sab: +----->
 05 CEL: [mm,]
 06 MAG: [m:m]
 07 +(1,3)
 sab: +-sänker och höjer bild->
 08 SAB: +int vet ja >e-< h nå h ja e int så insatt på de [vise men no tän]ker
 sab: +-----håller bild upprätt hela sekvensen----->
 09 CEL: [*h*]
 10 SAB: ja att no ser ja någå av liksom tidsperioden i- i liksom %på nå sätt
 cel: %--nickar-->
 11 SAB: %gestaltningen av de%här? (0,8) den [e väldigt drama:]tis[k.]
 cel: %----->%
 12 MAG: [°å dära°.]
 13 CEL: [m]m,

Efter att ha studerat bilden med Caravaggios målning och stödfrågorna inleder Sabina diskussionen lite garderat med en smackning och diskurspartikeln *ja* på rad 1 och *nå* (vanligt i vardagligt finlandssvenskt tal) på rad 3. Sabina är här först ute med att säga något om målningen, vilket kan vara känsligt eftersom

man genom att ge sin syn på konstverket även avslöjar något om sig själv, sitt kunnande (sin epistemiska tillgång) och sina preferenser (Linde 1997). Sabina refererar här som första talare till sin direkta (eller påtagliga) erfarenhet och den första tanke som konstverket väcker hos henne: *ja (.) tänker nu spontant på de att här e ju liksom* på rad 3. Hennes bidrag utgör en början på en möjlig TKE som kunde fullbordas med ytterligare ett nominalt led av något slag. Vid verbet *tänker* på rad 3 sträcker hon sig också efter bilden på bordet och höjer den så att bilden står upprätt så att den är i ett tydligt blickfång för deltagarna (bild 4.1, rad 3).

Sabina pausar i det här skedet sitt bidrag efter diskurspartikeln *liksom* (rad 3). När hon därefter producerar ett nominalt led i form av *domhä mörka färgerna* är betoningen på första stavelsen av både *mörka* och *färgerna* (rad 4), vilket kan tolkas som att en ny TKE inleds här. Härfter följer de adverbiala leden *kanske* och *på något sätt* (rad 4), vilka projicerar en fortsättning av något slag, dvs. vad de mörka färgerna gör eller förmedlar. En fortsättning som syntaktiskt skulle passa in här följer dock inte. I stället följer en rätt lång paus på 1,3 sekunder (rad 7), där Sabina också sänker bilden, som hon hittills hållit upprätt, för att höja den igen. Hon tar härmed lite distans till bilden och inleder sedan en ny TKE på rad 8.

I TKE:n på raderna 8–11 gör Sabina en strukturändring i sitt tal, även om bidraget tematiskt fortfarande bygger vidare på det resonemang som hon redan har inlett. Hon inflikar först den negativa epistemiska markören *int vet ja* (rad 8), som i den här positionen tonar ned eventuella kunskapsanspråk för det kommande bidraget (jfr Lindström m.fl. 2016 s. 75). Härfter explicitgör hon att hon inte är så insatt, innan hon kommer med sitt tolkningsförslag där hon hänvisar till att hon tycker sig se något av tidsperioden (1600-talet) i verkets gestaltning (raderna 8–11). Efter en liten paus sammanfattar Sabina sedan sitt bidrag med en subjektiv beskrivning *den e väldigt dramatisk* på rad 11, vilket Celestine backar upp med *mm* på rad 13.

I likhet med andra självinitierade reparationer som skjuter upp en eventuell strukturell slutpunkt möjliggör strukturändringen i exempel 4 för talaren att uppvisa en viss osäkerhet inför det tal som håller på att produceras (jfr Lerner 2013). Sabina verkar undvika ett eventuellt kunskapsanspråk i första position (jfr evalueringar i första position i vardagssamtal hos Heritage & Raymond 2005 s. 19, 34), och genom de garderande enheterna *int vet ja* och *ja e int så insatt på de vise* undviker hon att ta epistemiskt ansvar för ett mer allmängiltigt tolkningsförslag som en fullbordad TKE på rad 4 hade inneburit (*domhä mörka färgerna kanske på någån sätt*). I stället producerar hon ett mer subjek-

tivt hållet tolkningsförslag i jag-form: *no ser ja någå av liksom tidsperioden i liksom på nå sätt gestaltningen av dehär* som ytterligare tonar ned ett eventuellt kunskapsanspråk. Uttrycket *på något sätt* som sägs med fortsättningsintonation på rad 4 smidiggör i sin tur den här strukturändringen som produceras bit för bit och avhjälpes ett alltför markant avbrott i turens progressivitet. På raderna 10–11 kan det även noteras ett annat *på något sätt* som produceras medialt som bestämning till *gestaltningen*, där Sabina håller på att producera passande beskrivningar för sin tolkning av verket.

När det gäller det synliga beteendet i relation till *på något sätt* i exempel 4 kan det nämnas att Sabinas produktion av passande formuleringar får både verbal och visuell uppbackning av de övriga deltagarna. På raderna 5–6 backas Sabinas TKE upp i form av ett instämmande *mm* från både Magnus och Celestine, som samtidigt också nickar (rad 5) medan Sabina producerar de adverbliella leden *kanske* och *på någå sätt*. Ytterligare en uppbackning med hjälp av nickningar sker därefter av Celestine på raderna 10–11 när *på något sätt* produceras medialt som bestämning och uttrycket uppvisar en viss osäkerhet inför talarens formulering. Celestine backar alltså multimodalt upp Sabinas turproduktion och affilierar med Sabinas resonemang (jfr Stivers 2008) just vid de positioner där *på något sätt* förekommer (rad 4 och raderna 10–11) och där en viss tvekan när det gäller det som talaren håller på att säga signaleras.

I en institutionell verksamhetskontext mellan kritiker och konstnärer hör det, till skillnad från i gruppsamtalen (exempel 4), till yrkesrollerna att konstnärerna tar emot kritik och att kritikerna evaluerar konst. Kritikerna har därmed som uppgift att beskriva konsten och komma med tolkningsförslag och, åtminstone indirekt, värdeomdömen. I exempel 5 producerar en kritiker, också bitvis och delvis med hjälp av uttrycket *på något sätt*, en tolkning som ifrågasätter kategoriseringen av några dockinstallationer som ingår i konstnärens pågående utställning.

Diskussionen i exempel 5 äger rum i utställningslokalen där verken visas. Innan exemplet tar vid har konstnären just förklarat att hon först försökte arbeta mer sceniskt när det gäller de dockinstallationer som deltagarna nu diskuterar. Kritikern har frågat om scenens betydelse för verkets process och konstnären har svarat genom att hänvisa till en flyktighet i sin ursprungliga idé, som hon senare var tvungen att göra sig av med.

Exempel 5. Dockanimationstraditionen: Galleri Scape_ArtCritI

+ = Kritikerns synliga beteende

& = Konstnärens synliga beteende

01 KR1: → frågan är om dock+animation+#på (0,2) på liksom+

krl: +. . . . .+lång- och pekfinger böjs av och an,,,,+
 bild: #bild 5.1

bild 5.1

02 KR1: → sådä:r +(1,0) ö:h #+någå sätt

krl: +lång-, pekfinger i luften+placerar händer framför sig->
 bild: #bild 5.2

bild 5.2

03 KR1: du [inte] hade nån manus;

04 K01: [jä:]

05 (1,0)

06 K01: h ('manus') jä:

07 KR1: för di här den här delen (.) så att du inte arbetade ((pekar runt i rummet))

08 KR1: i den där dockanimationens liksom sånt [film sådana]

09 K01: [nä: utan de uv]

10 K01: de blev så mera uttrycket som som d- dockan ha:r

11 KR1: jä

12 K01: som de

13 KR1: +så de &di här e mera skulp+#turer

krl: +. . . . .+ ((frusen ikon. gest av gripande händer))

bild: #bild 5.3

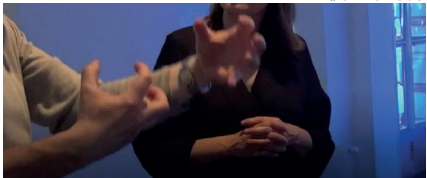

bild 5.3

k01: &-blick m. krit.->&

14 K01: på ett sätt jä

krl: +-----> ((tittar på konstnär))

I exempel 5 inleder kritikern sitt bidrag med något som liknar en ofullbordad retorisk fråga (rad 1) som kan tolkas knyta an till hans tidigare fråga om sce-

nens betydelse (syns inte i transkriptionen). Frågeställningen verkar bära på ett ifrågasättande av huruvida *dockanimation*, som sägs medan kritikern böjer bäge händers lång- och pekfingrar i luften (raderna 1–2 och bilderna 5.1–5.2), är en passande benämning för dessa verk. Den här TKE:n fullbordas inte utan avbryts efter att uttrycket *på något sätt* har producerats (i sin helhet), och det lämnas öppet vad »dockanimation» innebär för något: *frågan är om dockanimation på (0,2) på liksom sådär (1,0) ö:h någån sätt* (raderna 1–2). Uttrycket *på någån sätt* delas upp och produceras i samband med pauser, tvekljud och andra diskursmarkörer som *liksom* och *sådär* (raderna 1–2), vilka är vanliga vid gränsövergångsområden och ordsökningar inom samma talares tur (Lindström 2008 s. 149–155).

Den nya TKE som kritikerns strukturändring därefter ger upphov till (rad 3) kan förstås som en fråga som uppmuntrar till bekräftelse (se t.ex. Heritage 2012 s. 7–13). Den produceras med en deklarativ sats, även om negationen kommer före verbet (*du inte hade nån manus*).³ Med tanke på att kritikern åtminstone symboliskt har tolkningsföreträde kan man tänka sig att han kommer med tolkningar som han vill få bekräftelse på. Den här epistemiska statusen, dvs. vem som har rätt att uttala sig om ett ämne, är också vägledande i tolkningen av huruvida en deklarativ ska ses som en bekräftelsesökande fråga eller inte (Heritage 2012, Huhtamäki 2015). Konstnären har däremot epistemisk tillgång till sin process i den här situationella kontexten, vilket kritikern verkar spegla sina tolkningar mot.

Konstnären har före exempel 5 berättat att hon var tvungen att ge upp idén om att arbeta sceniskt. Kritikerns nystart på rad 3 kan förstås mot bakgrund av den här informationen. Nystarten sägs med en förhöjd intonationskurva, vilket i svenska samtal har visat sig kunna fungera som en frivillig frågemarkör som kan fungera responsinbjudande gentemot de övriga deltagarna (Huhtamäki 2015). Jag tolkar härmed kritikerns tur som att han inbjuder konstnären att bekräfta eller avfärda hans påstående. Konstnärens respons verkar däremot främst kvittera att konstnären hört vad kritikern sagt (rad 6).

Det här vaga mottagandet föranleder kritikerns specificerande tillägg med *för di här den här delen* på rad 7 medan han pekar runt i utställningsrummet på de fyra dockor som hör till dockinstallationerna. Efter en mikropaus fortsätter han sedan med ytterligare en fortsättning och ett förtydligande om

³ Den för svenskan felaktiga ordföljden för en deklarativ sats kan här förklaras med att kritikern är L2-talare i svenska, för vilka ordföljdsreglerna hör till de svåraste aspekterna att tillämpa i tal (Åberg 2020 s. 220–224).

att konstnären inte arbetade med för dockanimationer typiska filmiska medel (raderna 7–8). Det här bidraget kan också förstås som en bekräftelsesökande fråga. Konstnären bekräftar nämligen kritikerns tur med ett nekande svar om att hon inte arbetade med filmiska medel och att det var dockans uttryck som kom mer i fokus under processens gång (raderna 9–12). Efter att konstnären själv har formulerat det som kom att bli fokus för hennes arbetsprocess kommer kritikern med slutsatsen att dockorna kan ses som skulpturer i stället för att representera dockanimationstraditionen (rad 13). Det här håller konstnären delvis med om med bidraget *på ett sätt ja* på rad 14, varefter kritikern ytterligare utvidgar sitt resonemang med att foga in förklaringar till påståendet om att dockorna kan ses som skulpturer (syns inte i transkriptionen).

Sammanfattningsvis portionerar kritikern i exempel 5 ut sina tolkningar av dockinstallationen så att konstnären har möjlighet att komma in och antingen bekräfta eller avfärda kritikerns tolkningsförslag. Genom att skjuta upp en potentiell strukturell slutpunkt av den redan påbörjade TKE:n på raderna 1–2 uppvisar kritikern, i likhet med i exempel 4, en viss tvekan inför det som han håller på att säga om vad dockanimation är eller inte är. Hans inledande och inramande frågeställning på rad 1 verkar bära på ett ifrågasättande av installationens kategorisering och utgör sålunda potentiell kritik av konstnärens verk. Reparationer som skjuter upp potentiella strukturella slutpunkter av TKE:n kan hantera just epistemisk auktoritet och epistemiskt ansvar (Lerner & Kitzinger 2007), i det här fallet så att kritikern inte behöver producera sin frågeställning och sitt ifrågasättande (och eventuella kritik) rakt av, utan i stället kan dela upp sin tolkning (och analys) och producera den bit för bit. Sålunda möjliggör han för konstnären att bekräfta eller avfärda hans påståenden. Den här uppskjutningen av en potentiell kritik görs i exempel 5 bland annat med hjälp av uttrycket *på någån sätt*, som på rad 2 fungerar som en smidig hållplats för strukturändringen och nystarten som följer. Genom det turuppehållande adverbiala uttrycket undviker kritikern ett alltför markant avbrott i turens progressivitet.

Den här sekventiella organiseringen av interaktionen påminner om institutionella fråga–svarssekvenser i t.ex. läkare–patient-samtal, där läkaren redan har en »diagnos» i åtanke, i enlighet med ett institutionellt ramverk, men behöver ställa frågor som bekräftar eller utesluter hypotesen för att sålunda kunna fastställa diagnosen (Agar 1985 s. 147–154, 156–158). Kritikern verkar alltså redan ha i åtanke en tolkning (en diagnos) som ifrågasätter att kategoriseringen »dockanimationstradition» stämmer för de här dockinstallationerna. I likhet med vad t.ex. Lindholm (2003 s. 60–62, 65–69) observerar när det gäller deklarativer i läkare–patient-samtal är dessa frågor topikutvecklande, dvs.

de specificerar det tidigare bidraget som av olika anledningar behöver preciseras eller korrigeras.

Värt att notera när det gäller *på något sätt* är även kritikerns gester vid produktionen av det adverbliella uttrycket. Lång- och pekfingrarna som böjs av och an i luften (bilderna 5.1–5.2, rad 1) tolkar jag som en så kallad emblematisk gest som kan användas i stället för ord (Kendon 2004 s. 335–344). Den här specifika emblematiske eller citerbara gesten (*quotable gesture* hos Kendon 2004 s. 335) verkar ofta användas i situationer där en talare vill visa på att hen inte avser en exakt innebörd av ett visst ord. Jag tolkar den här gesten som ersättande för uttryck som *så kallad*, *så att säga* eller för citationstecken i skrift. Kritikern använder sig av den här gesten både vid *dockanimation* och på nytt vid *någå sätt* på rad 2, vilket jag tolkar som en form av anpassning eller förhandling av begreppet 'dockanimationstradition' (raderna 1–2), som om kritikern inte verkar uppfatta kategorin »dockanimation» som den mest passande beskrivningen för dockinstallationerna. När han senare på rad 13 kommer med sitt tolkningsförslag om att dockorna skulle utgöra skulpturer använder han i stället en mer kraftfull och stabil avbildande (ikonisk) gest med gripande händer, som hålls stilla och »frusna», i jämförelse med pek- och långfingrarna som böjs av och an (bilderna 5.1–5.3, raderna 1 och 13).

5.2 På något sätt vid turtillägg

I det här avsnittet fokuserar jag på hur deltagare går till väga när de redan har producerat en beskrivning eller tolkning och övriga deltagares inte entydigt affilierande responser föranleder ett turtillägg. I likhet med analysgenomgången i avsnitt 5.1 visar jag först hur ett turtillägg med *på något sätt* används i gruppsamtalen (exempel 6) för att sedan återge ett exempel från gallerisamtalen (exempel 7).

I exempel 6, som är hämtat från gruppsamtalen med L1-talare i svenska, diskuteras ett färggrant, figurativt verk av Frida Kahlo, där en våldsam scen mellan en man och en kvinna avbildas. Deltagarna uppfattar en specifik detalj i bilden på lite olika sätt och har olika tolkningsförslag.

Exempel 6. Frida Kahlo, »Few little nips», Fast på någå sätt: EGS_L1_002

+ = Lenas synliga beteende

01 (0,5)

02 EMM: va har hon på (.) benet e de (.) bara en del av sko[n den]:=

03 AMA: [mm]

04 LEN: =.h [ja fundera också på de]

05 JAN: [h tycker?] (.) de så ut som en socka tycker ja?
 06 [men ja vet] int riktigt
 07 EMA: [a]
 08 AMA: ja anto: att de va typ [en rø]sett från sko+n 'liksom' [(( )]]
 09 LEN: [nå]
 10 JAN: [a:]
 11 LEN: [alltså- (.)]+
 len: +. . . . .+
 12 LEN: **+lite si de ut som ett (0,5) *eh* liksom (0,5) #band här (0,6)**
 len: +pekar med höger pekfinger på litet område i konstverk----->
 bild: #bild 6.1

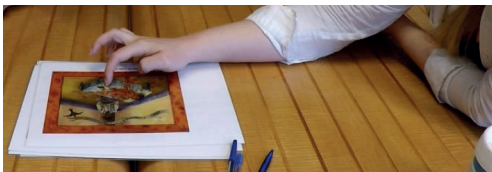

bild 6.1

13 AMA: mm (.)+
 len: ----->+
 14 JAN: [AH::]
 15 LEN: **+[så att dom sku] va fast (där)+**
 len: +////////////////////>+ ((drar tillbaka arm i viloposition))
 16 JAN: oj (.) okej ((alla tittar på konstverket))
 17 EMM: ja ja
 18 (0,5)
 19 LEN: **> +på någã sätt#**
 len: +blick mot konstverk->
 bild: #bild 6.2

bild 6.2

20 AMA: +ja tolka att de +liksom en: sko som man ha snört runt (.)+
 len: +----->+-----blick mot A----->+
 21 AMA: +[(nacken)]
 len: +----->
 22 JAN: [mm]
 22 LEN: +[mm] +j#a +de eller de+
 len: +-blick mot verk-->+hand ut mot A-->+hand tillbaka till haka-->+
 bild: #bild 6.3

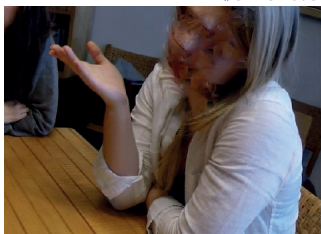

bild 6.3

Emma inleder exempel 6 med att fråga vad kvinnan på bilden har på benet, varefter hon föreslår att det hör ihop med hennes sko. Efter att Emma har gett ett alternativt svar på sin egen fråga på rad 2, behandlar Lena hennes tur som avslutad och bekräftar och knyter an till frågan genom att uttrycka att hon funderat på samma sak. I överlappning med Lenas bekräftelse av frågan på rad 4 ger Janni sin tolkning av vad det är hon redan har erfårit i bilden (raderna 5–6) – en tur som hon dock avrundar med tillägget *men ja vet int riktigt* – vilket tonar ned hennes kunskapsanspråk i en situation där det redan har presenterats en alternativ tolkning som Jannis tolkning kunde konkurrera med (jfr Lindström m.fl. 2016 s. 76). Efter att Janni tonat ned sin egen tolkning kommer Amanda med sitt alternativ som nu formuleras med viss reservation, med hjälp av märkörer som *typ* och *liksom* samt verbet 'anta' i preteritum (rad 8).

Efter att Janni och Amanda producerat sina tolkningar kommer Lena med sin tolkning, som i motsats till Jannis och Amandas tolkningsförslag produceras i presens (raderna 11–12). Genom att demonstrera med handen vad det är hon ser i bilden ger hon samtidigt visuell åtkomst åt de andra att ta del av det hon erfår och har lagt märke till i verket (raderna 12–15). Bidraget inleds med diskursmärkören *alltså* som ofta specificerar, vidareutvecklar eller korrigerar en handling (se Lindström 2008 s. 106, 108). Eftersom förslaget kommer efter Amandas, och Lena dessutom har försökt komma in med övergångsmärkören *nå* redan under Amandas tur på rad 9, vittnar det om att Lenas förslag kontrasterar mot Amandas.

Lenas tolkning av vad som kan ses i bilden får minimalt medhåll av Amanda i form av *mm*, medan Jannis reaktion i form av insiktsmärkören *AH* på rad 14 verkar signalera att hon inser något nytt med bilden (jfr Koivisto 2017 s. 475, 478–485 för *aa* i finska samtal). Efter de här inte så övertygande responserna producerar Lena ett tillägg med det konsekutiva *så att* (se Lindström & London 2003) på rad 15 och förklarar att banden skulle vara fast på något sätt, vilket registreras på raderna 16–17 med vad som verkar vara förvåning av Janni med *oj okej* och med Emmas *ja ja*, som verkar signalera någon form av insikt. Även om Jannis och Emmas responser förmedlar ny insikt och förvåning uppvisar de inte ett tydligt godkännande av Lenas perspektiv, dvs. de affilierar inte entydigt med hennes tolkningsförslag. Avsaknaden av entydig affiliering föranleder Lenas turtillägg med *på någån sätt* (rad 19) som omförhandlar yttrandets innehåll till viss del. Amanda kommer härefter med sin tolkning (rad 20), som är en utveckling och specificering av det bidrag som hon redan presenterade på rad 8.

Uttrycket *på något sätt*, som förekommer som ett turtillägg efter responser som signalerar insikt men som inte entydigt affilierar med den tidigare tolkningen, mjukar upp Lenas tolkningsförslag och flyttar fram turbytesplatsen till ett ställe där det är lättare för Amanda att komma med en tolkning som är lite avvikande från den föregående. I likhet med vad Norrby (2002) konstaterar om påhängsuttryck i stil med t.ex. *eller sådär* gör uttrycket *på något sätt* som tillägg utsagan mindre kategorisk och signalerar att den är en möjlig tolkning bland andra. Lena konkluderar även med att bekräfta Amandas tolkning som en möjlig alternativ tolkning med *mm jaa de eller de* på rad 22, samtidigt som hon viker ut handen mot Amanda med öppen handflata, vilket kan ses som en orientering mot samförstånd och således understryker Amandas tolkning som rimlig (Kendon 2004 s. 208, 212, 271–272).

Även i gallerisamtalen kan en orientering mot samförstånd observeras (Rönnqvist 2020). Att få sina konstverk evaluerade kan för en konstnär vara känsligt, och med kritikerns givna tolkningsföreträdare har denna åtminstone symbolisk makt att styra diskussionen med noteringar, frågor och tolkningar, eftersom det hör till kritikerns professionella roll att evaluera konsten. För då få till mer av ett formativt samtal (se t.ex. Lindwall m.fl. 2008 för en fallstudie över kritiksessioner bland arkitektstudenter) kan det bli relevant att anpassa och omförhandla sina värderingar och tolkningar så att de blir mer mottagliga och godtagbara för ens samtalspartner. I exempel 7 illustrerar jag ett sådant fall där kritikern kommer med ett turtillägg i form av *på något sätt* efter ett mottagande som inte gör gällande huruvida kritikerns tolkning av två dockinstallationsverk godkänns som rimlig eller inte.

Exempel 7 tar vid just efter att kritikern och konstnären har diskuterat två andra dockinstallationsverk på den ena sidan av galleriutrymmet. I exemplet inleder kritikern en ny sekvens genom att kommentera två dockinstallationer som befinner sig på den andra sidan av rummet, mitt emot installationerna som kritikern och konstnären just har diskuterat. Sekvensen inleds på rad 1 med *å sen* som samtidigt både knyter an till det tidigare och vidareutvecklar det (jfr Rönnqvist & Lindström 2021). Här möjliggör även kritikern för konstnären att först omorientera sig i rummet (raderna 2–3) innan han börjar beskriva konstverken (raderna 4–5).

fly:ter. Turen förlängs sedan av kritikern på rad 7 med adverbiala *i varandra* men då har konstnären redan börjat producera en lite modifierad beskrivning (rad 6), som först bekräftar och upprepar kritikerns tidigare förslag och därefter anpassas: *dom e liksom på nåt sätt lätta*. Den här beskrivningen modifieras sedan ytterligare på rad 9 med *de e som lätthet i dom*. Denna modifiering sker efter kritikerns uppbackning med *jo* på rad 8, där kritikern redan verkar förbereda en ny tur genom att ta händerna ur sina fickor och placera dem framför sig (Mondada 2016 s. 12–13).

I överlapp med konstnärens *lätthet* på rad 9 producerar kritikern en tolkning av hur konstverken kan förstås: *di är i meditation* (rad 10). Det här tolkningsförslaget möts med lite förvåning av konstnären på rad 11 med ett prosodiskt mycket uppåtgående *ja* efterföljt av ett neutralare *jå*, som verkar vara mer av en kvittering av att hon har tagit emot kritikerns tolkningsförslag än ett direkt godkännande av tolkningen. Det här mottagandet som inte entydigt affilierar med kritikerns förslag verkar motivera kritikerns turtillägg *på nå- på någån sätt* på rad 12, varefter konstnären responderar med den bekräftande turen *jå dom e de ja* (rad 13) som också återbrukar konstruktionen med *de är* från rad 10. Genom turtillägget kan kritikern sålunda hantera sin epistemiska auktoritet och tona ned sitt kunskapsanspråk och relativisera tolkningsförslaget, som konstnären verkar kunna affiliera med i sin omförhandlade form (rad 13).

I exempel 7 är det även värt att notera det synliga beteendet för förståelsen av sekvensen. Efter en gemensam förhandling av beskrivningen mellan kritikern och konstnären (raderna 4–9) kommer kritikern, delvis i överlapp med konstnärens beskrivning, med sin mer explicita tolkning på rad 9, samtidigt som han placerar båda sina händer jämsides varandra med handryggen uppåt så att de utgör en stabil grund (bild 7.1, rad 10). Genom att rikta sin blick mot konstnären försäkras han sig om att han har konstnärens uppmärksamhet (jfr Heath & Luff 2013). Medan konstnären kvitterar kritikerns förslag på rad 11 håller kritikern kvar sina händer fram tills han börjar producera turtillägget med *på någån sätt*. Här börjar han turvis höja och sänka sina händer framför sig så att den stabila grund som händerna hittills utgjort börjar rucka på sig. Det här synliga beteendet ackompanjerar det som sker verbalspråkligt: När tolkningsförslaget presenteras hålls händerna stabila, men vid kritikerns turtillägg, som motiveras av inte så entydigt affilierande responser av konstnären, upplöses även den stabila grund som händerna hittills uppvisat.

5.3 På något sätt vid en responsiv tur

I det här avsnittet redogör jag för hur det adverbliella uttrycket *på något sätt* fungerar i en responsiv tur, vilket exempel 8 synliggör. Exemplet är hämtat från ett av grupsamtalen med L2-talare. Gruppen har just börjat diskutera konstnären Kusamas icke-figurativa målning *No.2*.

Exempel 8. Kusama, »No. 2», En smutsig vägg: EGS_L2_003

+ = Caritas synliga beteende
 & = Saris synliga beteende
 01 JAN: de ser ut som en vägg *h*= ((alla lutade över bordet))
 02 SAR: =[jå:]
 03 CAR: [mhm?]
 04 (2,0)
 05 CAR: me smuts i den?
 06 (0,6) ((alla tittar på konstverket))
 07 JAN: mm,
 08 (1,1)
 09 CAR: en smutsi vägg?
 10 SAR: mm ((småskrattar))
 11 JAN: [[(småskrattar)] ·hhh=
 12 CAR: =[°((småskrattar)°] ·n[ff]
 13 JAN: [men d]en e ganska=
 14 (0,6)
 15 CAR: den
 16 JAN: =[f+i:n h *heh*.h]
 car: +-blick mot J----->
 17 CAR: + [den e- d- &ja:a# (.) +på nå+go] &t# sä[tt?] +
 car: +-hand mot J-----+//////////+blick mot konstv.>+
 sar: &-blick mot C.&blick m. konstv.-&
 bild: #bild 8.1 #bild 8.2

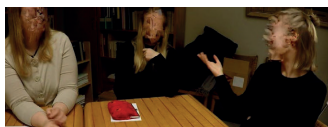

bild 8.1

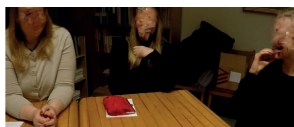

bild 8.2

18 SAR: [j[a:]]
 19 JAN: [ja:] h

Exemplet inleds med Jannis beskrivning i vilken hon liknar verket vid en vägg (rad 1). Efter minimala responser av de andra i form av *jå:* och *mhm* på raderna 2–3 fyller Carita i Jannis tur med *me smuts i den* på rad 5 och samkonstruerar således satsen (jfr Bockgård 2004), vilket Janni responderar minimalt på

med *mm* på rad 7. Carita föreslår då beskrivningen *en smutsig vägg* på rad 9, vilket möts av skratt av de andra (raderna 10–11).

Janni kommer här med ett kontrasterande bidrag som inleds med *men* på rad 13, vilket dock lämnas syntaktiskt ofullbordat, och det följer en liten paus (rad 14). Carita börjar en ny tur med *den* medan Janni samtidigt fortsätter sin tur och producerar förslaget *fin*, vilket passar i projektionen av *den är ganska* på rad 13. I överlapp med Jannis fortsättning och evaluering av målningen som *fin* har även Carita börjat producera en eventuell beskrivning eller värdering. När Carita hör Jannis *fin* bekräftar hon direkt den värderingen med ett utdraget *ja*, samtidigt som hon pekar mot Janni med öppen handflata (bild 8.1, rad 17). Efter en mikropaus tillägger Carita dock ett prosodiskt icke-reducerat⁴ *på något sätt* samtidigt som hon riktar blicken mot konstverket. Detta omförhandlande tillägg får sedan medhåll i form av utdragna *ja*-responser från både Sari och Janni, som båda producerar sina *ja*-responser i överlapp med *sätt* på rad 18 och 19. Med hjälp av *på något sätt* i den här positionen kan Carita utföra två olika handlingar i samma tur: hon kan affiliera med den tidigare talaren utan att behöva omfatta dennas förslag helt och hållet (Couper-Kuhlen & Selting 2018 s. 211–213).

När det gäller Caritas synliga beteende är det även värt att notera hennes orientering mot Janni med öppen handflata (bild 8.1, rad 17) som ackompanjerar den jakande responsen. I enlighet med Kendon (2004 s. 271–273) kan sådana här orienteringar med öppen handflata (utan pekning med pekfinger) mot en annan talare (*palm addressed gestures*) signalera att talaren uppfattar något som den tidigare talaren har sagt som korrekt. Jag tolkar härmed Caritas synliga vinkar (eng. *cues*) som en orientering mot samförstånd och som ett godkännande av Jannis evaluering av målningen som *fin* (motsvarande gest på bild 6.3 i exempel 6). Caritas blick är även riktad mot Janni i det här ögonblicket, medan hon vid produktionen av *på något sätt* vänder blicken mot verket (bild 8.2, rad 17). Sammanfattningsvis kan Carita genom sin gest (öppen handflata) och blickriktning tydligt synliggöra att hon affilierar med Jannis värdering, vilket betydligt förstärker den verbala responsen. Samtidigt kan hon, i samma responsiva tur, modifiera innehållet i sin respons med hjälp av *på något sätt*, vilket kan ses som motiverat för att överbrygga det som kan upplevas som ett motsatspar, nämligen *smutsig* och *fin*.

⁴ L1-talarna uttalar det adverbiala uttrycket *på något sätt* genomgående reducerat med viss (regional) variation: *på någån sätt*, *på nåt sätt*, *på nå:t sätt*, *på nå sätt* medan L2-talarna använder med ett icke-reducerat uttal i sju av sexton belägg. De övriga fallen utgörs av sex belägg med *på nåt sätt* och två belägg med *på någån sätt*.

6 Slutsatser

I den här artikeln har jag med hjälp av två olika specifika kontexter undersökt hur det adverbliella uttrycket *på något sätt*, tillsammans med deltagarnas synliga beteende, fungerar i olika gränsområden (junkturer) där deltagare hanterar en rad interaktionella problem, dvs. sådana hinder (avbrott) som kan få samtalet att stanna av och göra olika reparerande och modifierande handlingar relevanta vid både turbildning och turtagning.

De positioner som jag har valt att granska närmare är avbrott som resulterar i ordsökningar och nystarter, turtillägg där turer utvidgas och responsiva turer där medhåll eller icke-medhåll anpassas och omförhandlas. I alla de här positionerna förekommer uttrycket *på något sätt* och bidrar till både turkonstruktionen och turtagandet samt deltagarnas epistemiska positionering. Vid avbrotten fungerar uttrycket som en hållplats för en framåtpekande reparation och gör (mottagaranpassade) strukturändringar smidigare (avsnitt 5.1). Som turtillägg möjliggör det ett smidigare turbyte genom att till viss del omförhandla en tidigare TKE som inte mötts av entydigt affilierande responser (avsnitt 5.2). Vid en responsiv tur kan det modifiera ett medhåll eller icke-medhåll, vilket möjliggör för talaren att föra fram sin åsikt och samtidigt affiliera med mottagaren (avsnitt 5.3). De här praktikerna hänger alltså samman med de övergripande konversationsorganiserande fenomenen reparation (kalibrering av turkonstruktion och turbyte) och preferens (den sociala kostnaden av icke-medhåll).

I min sekventiella och multimodala analys har jag även önskat belysa hur det synliga beteendet är invävt i den språkliga produktionen och på så vis medverkar i konstruktionen av deltagarnas handlingar och de betydelser som förmedlas. I den här studien utgörs dessa av främst beskrivningar, tolkningar och värderingar i en evaluerande aktivitet där deltagarna behöver orientera sig både mot varandra och mot bildkonsten som diskuteras. När det gäller det synliga beteendet som ackompanjerar den språkliga produktionen, i de positioner där *på något sätt* förekommer, har jag kunnat observera ett omförhandlande och anpassande drag, bl.a. genom emblematiska och ikoniska gester (bilderna 5.1–5.2 i exempel 5, bild 7.2 i exempel 7) som avbildar något som icke-stabilt och i rörelse, till skillnad från avbildande (ikoniska) gester som är »frusna» i sin progressivitet (bild 5.3, exempel 5). Därtill har jag visat hur en orientering mot samförstånd och affiliering med de övriga deltagarna synliggörs genom mottagororienterade gester med öppen handflata (*palm addressed gestures*) i exempel 6 och exempel 8 (bild 6.3 och bild 8.1).

En orientering mot samförstånd (Sacks 1987) är även observerbar i relation till talarnas epistemiska status. I gallerisamtalen möjliggör kritikern, som ansvarar för och har rätt att evaluera konsten, för konstnären att komma in och bekräfta eller avfärda de tolkningsförslag som han gör. I vad som verkar vara en orientering mot ett formativt samtal, där samförstånd kontinuerligt behöver (re)etableras för att det ska kunna gå vidare, öppnar kritikern även upp sina tolkningar så att konstnären sekventiellt kan godta dem. Till skillnad från t.ex. en skriftlig recension där den som recenserar ett verk eller en utställning i högre grad kan bygga ett resonemang utan att i själva skrivprocessen explicit behöva anpassa sig till mottagarens (synliga) reaktioner, behöver kritikern i den här verksamhetskontexten anpassa sina tolkningar med hänsyn till en fysiskt närvarande konstnär, vars konst diskuteras. I enlighet med vad Goffman (1967) konstaterar om fysiska samtal kan en eventuell kritik hos evalueringar och tolkningar vara extra känsligt att ta till sig ansikte mot ansikte. Konstnären har förstås möjlighet att avfärda kritikerns tolkningar utgående från sin epistemiska tillgång till sin konstnärliga process och vision, men eftersom kritikern åtminstone symboliskt har tolkningsföreträde (*epistemic primacy*) kan eventuella icke-medhåll behöva tonas ned, vilket kan observeras i mitt material (se exempel 2). Uttrycket *på något sätt* verkar här vara en smidig resurs i det interaktionella arbete som behövs för att underlätta för deltagare med olika epistemiska positioner att mötas och föra en diskussion.

I grupsamtalen har ingen av deltagarna *a priori* tolkningsföreträde. Deras observationer i form av beskrivningar och tolkningar hakas i stället i varandra en efter en. Deltagarna gör här inte sina beskrivningar och tolkningar absolut gällande utan relativiserar i stället sina ståndpunkter och presenterar dem som något förhandlingsbart för att lättare kunna säkerställa affilierande responser från de övriga deltagarna. De positionerar sig sålunda ofta som deltagare med icke-absolut kunskap. Uttrycket *på något sätt* utgör här en resurs för att visa att man inte tar fullt epistemiskt ansvar för sina föreslagna beskrivningar och tolkningar. Deltagarna etablerar snarare, i likhet med i gallerisamtalen, sekventiellt samförstånd kring möjliga (relativa) tolkningar.

I båda materialen utgör *på något sätt* härmed en smidig resurs för att undvika för markanta avbrott i talflödet och för att rama in värderingar och tolkningar som relativ kunskap, vilket kan göra det lättare för övriga deltagare att godta redan gjorda förslag. Genom att (om)forma och modifiera (reparera) det som sägs och det som redan har sagts kan deltagarna koordinera sina handlingar gentemot de övriga deltagarna. Samtidigt synliggörs vilken typ av mottagande som är förväntat (prefererat). Den här studien har följaktligen visat hur

det adverbiala uttrycket *på något sätt* i gränsövergångsområden inte endast uppvisar vaghet utan hur det, tillsammans med relevant synligt beteende, i hög grad bidrar till ett interaktionellt arbete där beskrivningar, tolkningar och värderingar behöver organiseras och hanteras i relation till övriga deltagare med olika förkunskaper och tolkningsföreträden, ansikte mot ansikte.

Litteratur

- Adelswärd, Viveca, 1995: Institutionella samtal – struktur, moral och rationalitet. Några synpunkter på värdet av samtalsanalys för att studera mötet mellan experter och lekmän. I: *Folkmålsstudier* 36. S. 109–137.
- Agar, Michael, 1985: Institutional discourse. I: *Text* 5(3). S. 147–168.
- Aijmer, Karin, 1985: Vad man ej klart kan säga – om vaghetsmarkörer. I: Sture Allén, Lars-Gunnar Andersson, Jonas Löfström, Kerstin Nordenstam & Bo Ralph (red.): *Svenskans beskrivning 15*. Göteborg: Göteborgs universitet. S. 107–117.
- Bockgård, Gustav, 2004: Syntax som social resurs. En studie av samkonstruktionssekvensers form och funktion i svenska samtal. (Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 64.) Uppsala: Uppsala universitet.
- Broth, Mathias & Keevallik, Leelo, 2020: *Multimodal interaktionsanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Caffi, Claudia, 1999: On mitigation. I: *Journal of Pragmatics* 31(7). S. 881–909.
- CEFR = Council for Cultural Co-operation Modern Languages Division, 2001: *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Couper-Kuhlen, Elizabeth & Ono, Tsuyoshi, 2007: ‘Incrementing’ in conversation. A comparison of practices in English, German and Japanese. I: *Pragmatics* 17(4). S. 513–552.
- Couper-Kuhlen, Elizabeth & Selting, Margret, 2018: *Interactional linguistics: studying language in social interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Eriksson, Mats, 2002: Syntaxens sociala sida – en inledande diskussion av turtillägg. I: *Språk och stil* NF 12. S. 5–24.
- Ford, Cecilia E., Fox, Barbara & Thompson, Sandra A., 2002: Constituency and the grammar of turn increments. I: Cecilia E. Ford, Barbara Fox & Sandra A. Thompson (red.): *The language of turn and sequence*. Oxford: Oxford University Press. S. 14–38.
- Fraser, Bruce, 1980: Conversational mitigation. I: *Journal of Pragmatics* 4(4). S. 341–350.
- Goffman, Erving, 1967: *Interaction ritual. Essays on face-to-face behavior*. New York: Pantheon Books.
- Goodwin, Charles, 1979: The interactive construction of a sentence in natural conversation. I: George Psathas (red.): *Everyday language: Studies in Ethnomethodology*. New York: Irvington Publishers. S. 97–121.

- Hausendorf, Heiko & Müller, Marcus, 2016: Formen und Funktionen der Sprache in der Kunstkommunikation. I: Heiko Hausendorf & Marcus Müller (red.): *Handbuch Sprache in der Kunstkommunikation*. Berlin/Boston: De Gruyter. S. 3–48.
- Heath, Christian & Luff, Paul, 2013: Embodied action and organizational activity. I: Tanya Stivers & Jack Sidnell (red.): *The Handbook of Conversation Analysis*. Chichester: Wiley-Blackwell. S. 283–307.
- Heikkilä, Martta, 2012: Johdanto: Taiteesta puheeseen. I: Martta Heikkilä (red.): *Taidekriittikinperusteet*. Helsingfors: Gaudeamus. S. 11–54.
- Heritage, John, 2012: Epistemics in action: Action formation and territories of knowledge. I: *Research on Language and Social Interaction* 45(1). S. 1–29.
- Heritage, John & Raymond, Geoffrey, 2005: The terms of agreement: Indexing epistemic authority and subordination in assessment sequences. I: *Social Psychology Quarterly* 68(1). S. 15–38.
- Huhtamäki, Marika, 2015: Frågor med stigande och jämn slutintonation i helsingforssvenska samtal. I: *Folkmålsstudier* 53. S. 79–115.
- Hällström-Reijonen, Charlotta af & Reuter, Mikael, 2008: *Finlandssvensk ordbok*. Helsingfors: Schildts i samarbete med Forskningscentralen för de inhemska språken.
- Jefferson, Gail, 2004: Glossary of transcript symbols with an introduction. I: Gene Lerner (red.): *Conversation Analysis: Studies from the first generation*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 13–31.
- Kendon, Adam, 2004: *Gesture: Visible action as utterance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Koivisto, Aino, 2017: Utta tietoa vai oivallus? Eräiden dialogipartikkeleiden tehtävistä. I: *Virittäjä* 121(4). S. 473–499.
- Landqvist, Håkan, 2005: Turtillägg – förslag till svenska termer. I: Ingegerd Bäcklund, Ulla Börestam, Ulla Melander Marttala & Harry Näslund (red.): *Text i arbete/Text at work*. Uppsala: Uppsala universitet. S. 90–99.
- Lerner, Gene, 2013: On the place of hesitating in delicate formulations: a turn-constructural infrastructure for collaborative indiscretion. I: Makoto Hayashi, Geoffrey Raymond & Jack Sidnell (red.): *Conversational repair and human understanding*. Cambridge: Cambridge University Press. S. 95–134.
- Lerner, Gene H. & Kitzinger, Celia, 2007: Extraction and aggregation in the repair of individual and collective self-reference. I: *Discourse Studies* 9(4). S. 526–557.
- Linde, Charlotte, 1997: Evaluation as linguistic structure and social practice. I: Britt-Louise Gunnarsson, Per Linell & Bengt Nordberg (red.): *The Construction of Professional Discourse*. New York: Addison Wesley Longman. S. 151–172.
- Lindholm, Camilla, 2003: Frågor i praktiken. Flerledade frågeturer i läkare–patient-samtal. (Studier i nordisk filologi 81.) Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Lindström, Jan, 2008: *Tur och ordning*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

- Lindström, Jan & Londen, Ann-Marie, 2003: Constructing reasoning. The connectives *för att* (causal), *så att* (consecutive) and *men att* (adversative) in Swedish conversations. I: Jaakko Leino (red.): Constructional reorganization. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. S. 105–152.
- Lindström, Jan, Maschler, Yael & Pekarek Doehler, Simona, 2016: A cross-linguistic perspective on grammar and negative epistemics in talk-in-interaction. I: Journal of Pragmatics 106. S. 72–79.
- Lindwall, Oskar, Lymer, Gustav & Ivarsson, Jonas, 2008: Att ge och ta kritik: Examination i arkitektutbildning som hybrid aktivitet. I: Kajsa Borg & Viveca Lindberg (red.): Kunskapande, kommunikation och bedömning i gestaltande utbildning. Stockholm: Stockholms universitets förlag. S. 201–213.
- Linell, Per, 2005: En dialogisk grammatik?. I: Jan Anward & Bengt Nordberg (red.): Samtal och grammatik: studier i svenskt samtalspråk. Lund: Studentlitteratur. S. 231–328.
- Linell, Per, 2009: Rethinking language, mind, and world dialogically. Interactional and contextual theories of human sense-making. Charlotte, NC: Information Age Publishing.
- Mondada, Lorenza, 2016: Challenges of multimodality: Language and the body in social interaction. I: Journal of Sociolinguistics 20(3). S. 336–366.
- Mondada, Lorenza, 2019: Conventions for transcribing multimodality. Tillgänglig på: <https://www.lorenzamondada.net/multimodal-transcription> [hämtad 15.10.2021].
- Nilsson, Jenny, 2005: Adverb i interaktion. Göteborg: Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet.
- Norén, Niklas, 2005: Apokoinou i samtal. En inledande definition och sekventiell avgränsning av en samtalsgrammatisk konstruktion. I: Jan Anward & Bengt Nordberg (red.): Samtal och grammatik. Studier i svenskt samtalspråk. Lund: Studentlitteratur. S. 55–87.
- Norrby, Catrin, 2002: Svenska påhängsuttryck av typen *å så* och *eller nåt*. I: Språk och stil NF 11. S. 183–201.
- Pekarek Doehler, Simona & Pochon-Berger, Evelyne, 2015: The development of L2 interactional competence: evidence from turn-taking organization, sequence organization, repair organization and preference organization. I: Teresa Cadierno & Søren Wind Eskildsen (red.): Usage-based perspectives on second language learning 30. Berlin/Boston: De Gruyter. S. 233–268.
- Pomerantz, Anita, 1984: Agreeing and disagreeing with assessments: some features of preferred/dispreferred turn shapes. I: J. Maxwell Atkinson & John Heritage (red.): Structures of social action. Studies in Conversation Analysis. Cambridge: Cambridge University Press. S. 57–101.
- Rönnqvist, Sara, 2020: Towards a shared understanding – A study of the intersubjective management of critique between an artist and a critic. I: Heli Paulasto & Sari Pöyhönen (red.): Kieli ja taide – soveltavan kielentutkimuksen ja taiteen risteämiä. Language and the arts – creative inquiry in applied linguistics. (AFinLA-e, Soveltavan kielitieteen tutkimuksia, 12.) Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys. S. 218–241. Tillgänglig på: <https://doi.org/10.30660/afinla.84488>.

- Rönnqvist, Sara & Lindström, Jan, 2021: Turn continuations and gesture: “And then”-prefacing in multi-party conversations. I: Simona Pekarek Doehler & Leelo Keevalik (red.): The grammar-body interface in social interaction (Frontiers in communication 6:670173.) Tillgänglig på: <https://doi.org/10.3389/fcomm.2021.670173>.
- Sacks, Harvey, 1987: On the preferences for agreement and contiguity in sequences in conversation. I: Graham Button & John R. E. Lee (red.): Talk and social organisation. Clevedon: Multilingual Matters LTD. S. 54–69.
- Sachs, Harvey, Schegloff, Emanuel A. & Jefferson, Gail, 1974: A Simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. I: Language 50. S. 696–735.
- Schegloff, Emanuel A., 1996: Turn organization: one intersection of grammar and interaction. I: Elinor Ochs, Emanuel A. Schegloff & Sandra A. Thompson (red.): Interaction and grammar. Cambridge: Cambridge University Press. S. 52–133.
- Schegloff, Emanuel A., 2016: Increments. I: Jeffrey D. Robinson (red.): Accountability in social interaction. Oxford: OUP. S. 239–263.
- Schegloff, Emanuel A., Jefferson, Gail & Sacks, Harvey, 1977: The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. I: Language 53(2). S. 361–382.
- Silén, Beatrice, 2002: De pronominella fraserna *sån där* och *så där* i helsingforssvenskt talspråk. I: Språk och stil NF 11. S. 119–181.
- Sidnell, Jack & Stivers, Tanya, 2013: The Handbook of Conversation Analysis. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Steensig, Jakob, 2001: Sprog i virkeligheden. Bidrag til en interaktionel lingvistik. Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Stivers, Tanya, 2008: Stance, alignment, and affiliation during storytelling: When nodding is a token of affiliation. I: Research on Language and Social Interaction 41(1). S. 31–57.
- Stivers, Tanya & Robinson, Jeffrey D., 2006: A preference for progressivity in interaction. I: Language in Society 35(3). S. 367–392.
- Stivers, Tanya, Mondada, Lorenza & Steensig, Jakob, 2011: Knowledge, morality and affiliation in social interaction. I: Tanya Stivers, Lorenza Mondada & Jakob Steensig (red.): The morality of knowledge in conversation. Cambridge: Cambridge University Press. S. 3–24.
- Wirdeñäs, Karolina, 2007: Solidaritet i gruppsamtal. Om att svara tillsammans. I: Elisabet Engdahl & Anne-Marie Londen (red.): Interaktion och kontext. Nio studier av svenska samtal. Lund: Studentlitteratur. S. 247–271.
- Åberg, Anne-Maj, 2020: Effekten av explicit undervisning på inläring av explicit och implicit kunskap om ordföljden i svenska. (Doktorsavhandling utgiven vid Institutionen för språk och översättningsvetenskap vid Åbo universitet 507.) Åbo: Åbo universitet.

Bilaga 1. Transkriptionsnyckel

Transkription av tal

[]	överlappande tal
(.)	paus i tal som är kortare än 0,2 sekunder
(0,5)	paus i tal mätt i sekunder
=	frånvaro av skönjbar paus / repliken fortsätter på en annan rad
vänt-	avbrott i talflödet
jå:	förlängning av föregående ljud
<u>i</u>	betoning av stavelse
pt	smackande ljud
.h/.hh	inandning kortare/längre
.jå	ord som sägs på inandning
h/hh	utandning kortare/längre
><	snabbare än omgivande tal
<>	långsammare än omgivande tal
.	fallande intonation
,	svagt stigande intonation
?	starkt stigande intonation
?	mellanstarkt stigande intonation
↑	stigning i tonhöjd
↓	fall i tonhöjd
*	knarr i rösten
°	tystare än omgivande tal
JA	starkare än omgivande tal
(( ))	transkriptörens kommentar
( )	osäkert uppfattat ord

Transkription av synligt beteende

+--->	synligt beteende fortsätter
---->+	fram till avslutande synktecken
--->>	det synliga beteendet fortsätter efter sekvensens slut
.....	förberedelsefas av synligt beteende (t.ex. arms sträcks fram)
----	det synliga beteendets varaktighet (t.ex. pekning)
...	avvecklingsfas av synligt beteende (t.ex. arm dras tillbaka)